

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ ขอขอบคุณคุณนวลศรี แม้นรักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการเคมี และแปรรูป สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร ที่ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้ห้องปฏิบัติการ ขอขอบคุณคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ให้ความช่วยเหลือ และเอื้อเฟื้อสถานที่และอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ในการทำงานวิจัยครั้งนี้ รวมถึงทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ในการช่วยเหลือดำเนินงานวิจัย แม้ว่าจะมากบ้างน้อยบ้าง แต่หากขาดท่านใดท่านหนึ่ง งานวิจัยฉบับนี้คงสำเร็จลงไม่ได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สุภาวินี แสนทวีสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
ABSTRACT	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ช)
สารบัญภาพ	(ณ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตและข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.5 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 สถานที่ทำการวิจัย	4
บทที่ 2 ผลงานวิจัยและงานเขียนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับมะขามป้อม	5
2.2 ทฤษฎีการทำแห้ง	13
2.3 การผลิตเครื่องดื่มผงโดยวิธีทำแห้งแบบโฟม-แมท	22
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	31
3.1 วัตถุประสงค์	31
3.2 วัสดุ อุปกรณ์ และสารเคมี	31
3.3 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลของการวิจัย	39
4.1 การคัดเลือกสูตรพื้นฐานของผลิตภัณฑ์น้ำมะขามป้อมผงสำเร็จรูป	39
4.2 การเลือกสารที่ทำให้เกิดโฟมที่เหมาะสม	41
4.3 ผลการศึกษาสภาวะที่เหมาะสมในการทำแห้งแบบโฟม-แมท	43
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	53
5.1 สรุปผลการศึกษา	53
5.2 ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รูปภาพประกอบ	60
ภาคผนวก ข แบบประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส	73
ภาคผนวก ค วิธีการวิเคราะห์คุณภาพ	76
ประวัติผู้ทำรายงานการวิจัย	81

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	คุณค่าทางโภชนาการของผลมะขามป้อม	9
3.1	สูตรน้ำมะขามป้อมที่ใช้ในการคัดคัดเลือกสูตรพื้นฐานของ ผลิตภัณฑ์น้ำมะขามป้อมผงสำเร็จรูป	33
4.1	ผลการประเมินลักษณะทางประสาทสัมผัสของน้ำมะขามป้อมผง ที่ผลิตด้วยการทำแห้งแบบโฟม-แมท	40
4.2	ผลการทดสอบชนิดของสารก่อให้เกิดโฟมระดับต่ำสุดที่ก่อให้เกิดโฟม ในส่วนผสมน้ำมะขามป้อม	42
4.3	ปริมาณของสารละลาย Egg albumin ความเข้มข้นร้อยละ 1 โดยน้ำหนัก ในส่วนผสมน้ำมะขามป้อม	42
4.4	คุณสมบัติด้านความคงตัว ความหนาแน่น และ Overrun ของโฟม จากสารละลาย Egg albumin ความเข้มข้นร้อยละ 1 โดยน้ำหนัก ที่ระดับต่างๆ	43
4.5	คุณภาพของน้ำมะขามป้อมผงที่ผลิตโดยการทำแห้งแบบโฟม-แมท	49
4.6	ค่าสีเฉลี่ยของน้ำมะขามป้อมผงที่ผลิตโดยการทำแห้งแบบโฟม-แมท	50
4.7	ค่า pH, ปริมาณวิตามินซี และผลการทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส แบบ 9-Point Hedonic Scale ของน้ำมะขามป้อมผงที่ได้จากการทำแห้ง แบบโฟม-แมทที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส และน้ำมะขามป้อมพร้อมดื่ม ที่มีขายในท้องตลาด	52

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ลักษณะลำต้นและรูปทรงของมะขามป้อม	6
2.2	ลักษณะผลและใบของมะขามป้อม	7
2.3	โครงสร้างของสารประกอบฟีนอลิกจากน้ำมะขามป้อม	10
2.4	สารประกอบแกลโลแทนนินส์ (gallotannins) จากสารสกัดน้ำมะขามป้อม	11
2.5	การเคลื่อนที่ของความชื้นระหว่างการทำแห้ง	15
2.6	เส้นโค้งการเปลี่ยนแปลงของอัตราการแห้งของอาหาร	16
2.7	อิทธิพลของวอเตอร์แอกทิวิตี ต่ออัตราการเสื่อมเสียของอาหาร	18
2.8	เครื่องทำแห้งแบบสายพาน (Belt dryer)	27
2.9	เครื่องทำแห้งแบบถาด (Tray dryer) หรือแบบตู้ (Cabinet dryer)	28
2.10	กราฟไฮโครเมตริกซ์ของการทำแห้งโดยใช้อากาศร้อน	
4.1	ปริมาณความชื้นของโพน้ำมะขามป้อมที่เวลาการทำแห้งต่างๆ เมื่อใช้ อุณหภูมิในการทำแห้ง 60 องศาเซลเซียส	46
4.2	ปริมาณความชื้นของโพน้ำมะขามป้อมที่เวลาการทำแห้งต่างๆ เมื่อใช้ อุณหภูมิในการทำแห้ง 70 องศาเซลเซียส	46
ก.1	ผลมะขามป้อมสด จากบุรีรัมย์	61
ก. 2	น้ำมะขามป้อมเข้มข้น	61
ก. 3	สารละลาย Methocel 65 HG ความเข้มข้นร้อยละ 1	62
ก. 4	สารละลาย CMC ความเข้มข้นร้อยละ 1	62
ก. 5	สารละลาย Egg albumin ความเข้มข้นร้อยละ 1	63
ก. 6	สารละลาย Egg albumin: Methocel 65 HG อัตราส่วน 1:1 ความเข้มข้นร้อยละ 1	63
ก. 7	การตีส่วนผสมน้ำมะขามป้อมให้อยู่ในรูปโพน	64
ก. 8	ลักษณะของส่วนผสมที่ดีแล้วไม่เกิดโพน	64
ก. 9	ลักษณะของโพนที่มีความคงตัวไม่ดี	65

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
ก. 10	ลักษณะของโฟมที่มีความคงตัวดี	65
ก. 11	โฟมที่มีความคงตัวดี มีสภาพกระด้างไม่เป็นของเหลว	66
ก. 12	การหาความหนาแน่นของโฟม	66
ก. 13	การหาความคงตัวของโฟม	67
ก. 14	การแยกตัวของเหลวออกจากโฟม	67
ก. 15	บีบโฟมให้เป็นเส้นบนภาตโปร่ง ก่อนนำไปทำแห้ง	68
ก. 16	โฟมที่มีความคงตัวไม่ดีเมื่อทำแห้งแล้วจะมีลักษณะเหนียวไม่เป็นผง	68
ก. 17	น้ำมะขามป้อมผงที่ได้จากโฟมที่มีความคงตัวดี	69
ก. 18	น้ำมะขามป้อมผงที่ชูดออกจากภาตแล้วมีความเปราะแตกเป็นเกล็ดได้ง่าย	69
ก. 19	ลักษณะน้ำมะขามป้อมผงที่ผ่านการบดละเอียดแล้ว	70
ก. 20	การหาการละลายของน้ำมะขามป้อมผงที่ผลิตด้วยวิธีการทำแห้งแบบโฟม-แมท	70
ก. 21	น้ำมะขามป้อมพร้อมดื่มยี่ห้อ A, B และน้ำมะขามป้อมคั้นรูปจากน้ำมะขามป้อมผงที่ผลิตโดยการทำแห้งแบบโฟม-แมท โดยใช้สารละลาย Egg albumin เข้มข้นร้อยละ 1 โดยน้ำหนัก ที่ระดับร้อยละ 37.25 และ 47.25	71
ก. 22	ผลิตภัณฑ์น้ำมะขามป้อมคั้นรูปจากน้ำมะขามป้อมผงที่ผลิตโดยการทำแห้งแบบโฟม-แมท	71
ก. 23	บรรจุผลิตภัณฑ์น้ำมะขามป้อมผงที่ผลิตโดยการทำแห้งแบบโฟม-แมทในถุงอะลูมิเนียมฟอยล์	72